

Morgonbris

Midsommarnummer

13 a.m.

1007



Joshua Reynolds: FLICKAN MED SMULTRONEN.

Tankar om betydelsen av ett kvinnornas nationalråd även i Sverige.

Länge har den tanken sysselsatt mig, om ej ett organiserat samarbete mellan de olika kvinnoorganisationerna skulle kunna ernås. Det finnes ju så många speciella kvinnofrågor, som man skulle kunna gemensamt arbeta för, oaktat de olika åsikterna i politiska frågor.

I Rösträtts för kvinnor aprilnummer skriver märket G. H. E. om en intervju som hon haft med en norska, fru Nico Hambro. Fru H. lämnar bl. a. en redogörelse över Norske Kvinders Nationalråd. Detta råd är ett sammanhållande band mellan kvinnor av olika partifärg och rymmer inom sig alla slags organisationer och föreningar och dess bärande tanke är hävdandet av kvinnornas intressen. Det arbetar fullkomligt politiskt och sätter som sitt mål att höja kvinnans ställning i stat och kommun. Den, som i likhet med den som skriver detta, hela sitt liv levat bland de fattiga arbetarkvinnorna, och varit en bland dem, vet och känner att det största hindret för frigörelsearbetet bland kvinnorna är bristen på upplysning.

Den som i detta livet fått mest av livets goda, den har också skyldighet att dela med sig, till dem som litet eller intet fått. Det vill i det här sammanhanget säga, att den som haft lyckan att födas på den sidan av samhället där bildningens frukter äro tillgängliga, den har, enligt min åsikt, en viss skyldighet att dela med sig till dem som varit i saknad av dessa förmåner.

Vad är all vår strävan, vad gäller allt detta arbete i föreningar och sammanlutningar, annat än att höja kvinnornas ställning i samhället?

Vi måste dock göra klart för oss, att detta mål endast nås, när alla kvinnor blivit upplysta tänkande människor, när vetandet trängt ända ned i de djupa leden. Därför skulle en sammanlutning, som hade till uppgift att bedriva ett organiserat upplysningsarbete bland kvinnorna ha en stor uppgift att fylla, och bildandet av en dylik hindrar ju inte de olika föreningarna att i frågor där åsikterna äro olika arbeta var för sig.

Rösträtt för kvinnor nämner några frågor som Norske Kvinders Nationalråd upptagit till behandling: "Barnmorskornas ställning och utbildning, Försörjningsplikten mot barn, Kvinnan i kampen för tillvaron samt Den husliga utbildningen för flickor efter skolåldern", och den tillägger: "Ungefär samma frågor, vilka för närvarande äro brännande i Sverige, men de norska kvinnorna ha större utsikt än vi att få sina önskemål beaktade, ty de ha vad vi ännu sakna, den politiska rösträtten".

Därtill skulle jag vilja tillägga, och de äro bättre organiserade än vi. De ha djupare fattat solidaritetens betydelse.

Karlstad den 15 april 1917.

H u l d a F l o o d.

Hennes livsverk.

Fragment ur ett liv.

Hennes liv hade varit så grått och trist. Det var icke mycket av solsken som hade lyst över det. Ifrån den första stund hon mindes, hade det varit att arbeta och ligga i selen från tidigt på morgonen intill sena kvällen. Arbeta, endast arbeta hade varit dess lösen. Det var just inte något märkvärdigt hennes liv; det var som alla de andras som träla och slita i grottekvarnen. Men det var det, att hon tyckte att allt var så hopplöst, så enformigt och kallt i hennes liv. Hon tyckte att det var ingen som förstod henne, ingen som hon kunde tala eller utbyta tankar med. Jo, en hade det varit, hennes mor, men hon var för länge sedan död. Ensam hade hon alltid tyckt sig vara bland människorna, ensam och för sig själv. Ibland gingo hennes tankar tillbaka till hemmet. Hur väl mindes hon icke den lilla oansenliga stugan där hon var född. Och hennes sykon — de voro så många — många små "guter og piker". Två voro äldre än hon och voro före henne ute i världen för att tjäna sitt bröd.

Hon blev som en mor för syskonen, till henne sågo de alla upp. När modern dog, var hon den enda som kunde taga vid, och hon skulle vara överallt. Och ibland kunde hela "gutflokken" komma in från sina lekar med de mest skilda önskemål. En skulle tröstas, tårarna torkas bort från det lilla ansiktet; en annan hade gjort sig illa i de små fingrarna och skulle förbindas; någon hade rivit sönder sina kläder; det skulle lagas. Överallt skulle hon vara. Hennes lilla syster Maria hjälpte henne så gott hon kunde, men det var dock Karin först och sist allt berodde på. Så hade det varit år efter år tills hon måste resa. Det var ju ont om födan och många små munnar att mätta; därför måste hon ut för att tjäna. Det var nog inte så gott för henne då. Hon var endast 15 år och gråten satt i halsen när hon tog farväl av hemmet.

Så reste hon till en främmande stad många mil ifrån hemmet. Sitt arbete utförde hon stilla och bra. Vart hon kom blev hon också omtyckt för sitt blida väsen och för att hon alltid gjorde sitt arbete ordentligt. Men några verkliga vänner hade hon icke. Ensam gick hon för det mesta. Hon tyckte att det var ingen som förstod henne, ingen som hon kunde tala med om livet. Ibland när hon var ute med de andra flickorna och roade sig, kunde hon stå ensam i ett hörn och bara se på. Och när de skrattade högt, kunde hon ej förstå varför. Hon tyckte att det var intet att skratta åt, det var så tomt och innehållslöst deras prat. Någon gång trodde hon att det var åt henne de skrattade, men hon slog genast bort den tanken. Hon ville icke tänka så ont om dem... men ändå... ändå...

Kanske att det var därför att hon var så ensam, som hon fick sådana tankar om livet och sig själv. Nära hade hon varit att göra slut på sitt liv. Det var så hopplöst och tomt allting, tyckte hon. Hon mindes en kväll hon stod nere vid broräcket och såg ned i den svarta floden. Det brusade, virvlade och sjöd där nere, det var som drogs hon dit ned, som lockades hon av det mörka djupet att kasta sig ned och låta vattnet sluta sig omkring hennes kropp. — Kom, kom, här får du vila

och ro — tyckte hon att det ropade till henne där nerifrån. Den gången måste hon med våld slita sig loss för att icke falla för frestelsen. Hon tyckte sig se sina små syskon och den gamle fadern där hemma. Deras förtvivlan och sorg när de skulle få bud om att hon var död. Så hade hon gått hem till sitt rum, kämpat med gråt och förtvivlan, tills äntligen sömnen förbarmade sig över henne. Det var en gång, men icke den enda som hon hade varit nära att göra slut på sitt liv.

En ljusglimt i hennes tillvaro blev det när hennes broder kom till staden. All den tid hon då hade över offrade hon nu för honom, lagade och ställde med hans kläder och hjälpte honom på bästa sätt så som endast en kärleksfull syster kan göra. Hon förstod mer och mer att arbetet var det enda som passade till henne. Offra sig för andra — se där mitt livs mål — tänkte hon. — Jag är ju själv ingenting, låt mig glömma mig själv.

Karin hade just aldrig känt sig dragen till det manliga könet. — Det är icke något för mig, tänkte hon, när hon såg sina kamrater skratta och prata med sina kavaljerer. Men ändå — ibland kunde hon tänka tankar, och känna något inom sig, som hon inte riktigt förstod. Det var ej därför att hon icke var nog tilldragande för de unga männen, som hon var för sig själv. Nej, hon var lika så käck och bra som hennes kamrater, men man tyckte att hon var alltför stilla och sorgmodig; man kunde ej tala och skämta med henne, så som med de andra.

Det hade ju varit några, som hade försökt med henne, men de drogo sig snart tillbaka igen. — Hon är alltför överlägsen och tvär, menade de sinsemellan. Men härom brydde sig inte Karin. Hon begravde sig själv i sitt arbete och lät de andra prata bäst de ville.

* * *

Tre år ha långsamt runnit ut i tidens omätliga hav. För Karin har det varit som vanligt, ett ständigt slit och trälände för varje dag. En gång hade någon lyckats få henne med på ett föredrag. När hon gick därifrån tyckte hon att det var som hade något nytt kommit in i hennes liv. Det syntes icke längre så hopplöst och tomt nu, tyckte hon; det fanns dock något att leva för och hon ville leva. Från den dagen gick hon ofta på föredrag och föreläsningar. Hon använde nu sina lediga stunder till att läsa och för att sätta sig mer och mer in i det hon hörde på föredragen. Det hade kommit som nytt liv i henne, vilket väckte förvåning bland kamraterna. Men ännu mer förvånade blevo de, när hon en kort tid därefter berättade för dem, att hon tänkte bilda en fackförening.

En fackförening! ljöd det från dem — vad tänker du på Karin? Vilka skall du få in i den?

— Vilka! Jo, det skall jag säga eder: oss, vi allesammans som äro här. Behövs det inte en förening som tillvaratager våra ekonomiska och andliga intressen tror ni?

— Kors då! Jag tror att du har blivit en sådan där socialist, Karin, menade en och log överlägset och hänfullt.

— Javäl, jag har så, och det måste även ni bliva. Alla vi trälände systrar skola sluta oss tillsammans i ett rast förbund. Varje dag som går bliva vi vittne till och få erfara, huru värnlösa vi äro i vår kamp för brödbiten. Kasta en blick i tidningarna och ni skola få se, att det anonseras i massor efter tjänsteflickor, barnjungfrur och all annan kvinnlig arbetskraft. Jämför sedan med de löner, som givas oss för att vi slita i 12 till 14, ja, upp till 16 timmar om dygnet, och ni skola finna, att jag har rätt i att vi måste organisera oss. Vi, såväl som alla bland arbetarklassen, måste gå organisationens väg om vi vilja göra oss gällande på det ekonomiska området.

— Bra, bra, ropade de åt henne när hon slutat, du talar som en fullfjädrad socialist.

— Var i all världen har du lärt dig allt det där? frågade de ivrigt och sågo beundrande på henne.

— Lärt! Det är livet som lär oss, livskampen själv är den bästa skolan.

Ni sade nyss att det var bra talat. Nå — låt oss nu också handla! Flickor — låt oss för en gångs skull göra något praktiskt för själv a. Här sitta ni en gång i veckan och sticka strumpor, sy kläder — till vem? — Jo, till de svarta negerbarnen därute på missionsfältet, säges det. Men se eder omkring. Studera livet hos oss. Och ni skola finna att de där kläderna och strumporna behövas mycket bättre här. Se på okunnsgheten ibland oss — vad är orsaken? Jo, de dåliga lönerna, den långa och tunga arbetstiden, kort sagt, de olidliga samhällsförhållanden vari vi alla proletärkvinnor leva. Vi få ingen tid att mätta vårt andliga liv därför att vi alltid måste arbeta för att skaffa vår kropp vad den skall ha.

Huru många gånger ha vi inte stått ensamma, vanmäktiga i vår hjälplöshet inför våra arbetsgivare! De ha helt enkelt kastat oss ut på gatan, om vi velat framhålla våra rättigheter, och tagit annan arbetskraft. Och den finns i överflöd och till underpris, i mängder för våra arbetsgivare att få. Nej, flickor, låt oss sätta stopp för de förhållanden vari vi hitintills levat, låt oss organisera oss. Huru många av eder äro villiga härtill? Vi börja nu genast i kväll! — slutade Karin, och såg övertalande på de andra flickorna.

* * *

Det frö som såddes bar frukt och blev till den första tjänarinneföreningen på platsen. Karin var som förvandlad. Hon utvecklade en rastlös energi överallt. Bland stadens tjänsteflickor voro en tid därefter över hälften organiserade och det mesta var hennes verk. Det var hon som anordnade möten, anskaffade talare och till slut grundade deras egen lilla tidning. Vår framtid hette den lilla tidningen, och i den skrev hon många eldande och agitatoriska artiklar, manande sina medsystrar till upplysning och organisation.

Sådan var hennes livsbild. Ifrån början grå, kall och enformig, fann hon i arbete och offer för andra sig själv, sin plats. Må hennes exempel mana oss till fortsatt arbete för vårt mål!
Fritz K. : son J.—s.

Kvinnorbetet i Tyskland under kriget.

Att kvinnorbetet skulle införas också i hyttor och valsverk var det ingen människa som kunde tänka sig före krigets utbrott. Arbetet i dessa industrigrenar ställer redan stora fordringar på mannens krafter och arbetsförmåga och så mycket mera blir detta fallet ifråga om kvinnorna. Av denna anledning har man före kriget avstått från användandet av kvinnor i hyttor och valsverk. Därtill kom också, att tillräckligt med manlig arbetskraft fanns att få för låga löner. Vid krigets utbrott blev det annat av. En stor del av männen inkallades till krigstjänst och då gällde det att fylla luckorna. Till detta ändamål anställdes såvitt möjligt var krigsfångar, och var detta ej möjligt eller lämpligt infördes kvinnor i järnverken. Under det första krigsåret var behovet av kvinnlig arbetskraft ej så trängande som fallet senare blev. Antalet kvinnor i hyttor och valsverk var därför ej heller så stort under denna tid. Under andra krigsåret ökades det emellertid ofantligt. För att fastställa antalet kvinnor i dessa företag ha metallarbetareorganisationerna verkställt en undersökning i Rhenlandet och Westfalen. Om också resultatet av denna undersökning ej kan göra anspråk på att vara fullkomligt ger det dock några stödjepunkter vid beräkning av det tilltagande kvinnorbetets omfattning.

Enligt dessa beräkningar uppgick i augusti månad år 1914 antalet i metallindustrin sysselsatta kvinnor till 10,150, fördelade på 227 företag. I augusti 1915 voro däremot i 575 företag 42,270 kvinnor sysselsatta. I hyttor och valsverk fanns i augusti 1914 ännu ingen kvinna anställd, under det att samma månad år 1915 i 21 företag räknades 2,016 kvinnliga arbetare. Det arbete kvinnorna ha att utföra är i allmänhet ytterst ansträngande. De måste bära järn, lasta kol o. s. v., de arbeta som kranförare, som eldare och vid valsarna. Dessa arbeten äro huvudsakligast av den art, att de ställa stora fordringar på mannens arbetskraft. Det är en sorglig syn att se en klen byggd arbeterska hela dagen hantera en skottkärra, tungt lastad med järn eller kol. Arbetstiden är för det mesta mycket lång. Skiften äro i allmänhet 10, 11 och 12 timmar långa. Icke sällan arbetas 24 à 36 timmar i sträck. Om iakttagande av bestämmelserna om arbeterskeskydd kan ej längre vara tal; dessa ha så gott som satts ur kraft under kriget. Arbetet har alltså

Till Värmlands kvinnoklubbar!

Klubbarna uppmanas att rekvirera 1917 års kongressprotokoll samt att upptaga till diskussion de frågor, som kongressen ålagt klubbarna att diskutera.

För dem som önska en förberedande handledning i medborgarkunskap rekommenderas Nils Helgers medborgarbok för fortsättnings-skolan. Den erhålles i bokhandeln till ett pris av 1 kr.

Distriktstyrelsens V. U.

Internationella kvinnodagen.

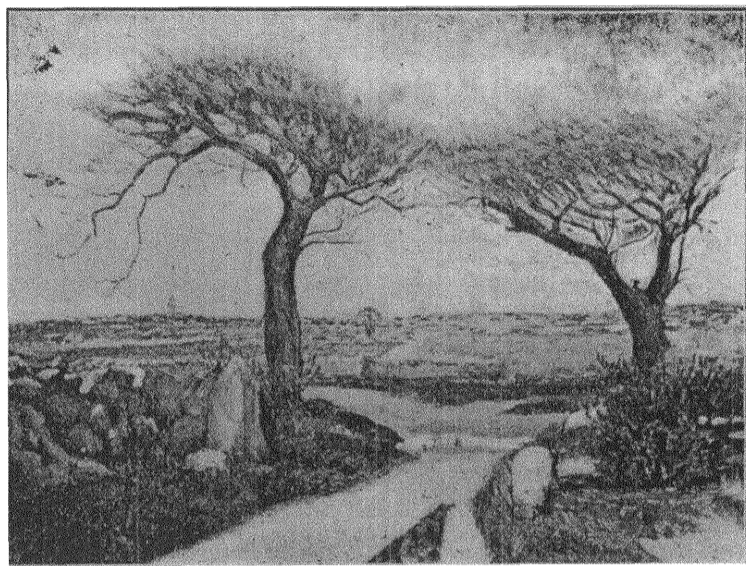
I samband med internationella kvinnodagen den 1 april firade Sundsvalls socialdemokr. kvinnoklubb sin tioåriga tillvaro med en anslående fest i sin möteslokal Folkets Hus, som stilfullt dekorerats med klubbens standard, flaggor och blommor. Festen inleddes med ett par musiknummer till fiol och piano, varpå, sedan klubbens vice ordf. i ett varmhjärtat hälsningstal redogjort för aftonens ändamål, fru Disa Wästberg i ett föredrag "Kvinnans rösträtt" gav en sakrik och belysande resumé över kvinnorösträttsrörelsens historia. Efter den obligatoriska kafferasten förekom deklamation och musik samt föredrogs en kortfattad redogörelse över föreningsens arbete under de tio åren. Följande resolution antogs enhälligt av mötet:

Medborgare i Sundsvall, samlade till möte på de socialdemokratiska kvinnornas internationella mönstringsdag för understrykande av kravet på rösträtt och valbarhet för kvinnorna, uttala sin fulla anslutning till den socialdemokratiska riksdagsgruppens motion vid årets riksdag, innehållande krav på rösträtt och valbarhet för kvinnorna. Kravet på politisk medborgarrätt för även Sverges kvinnor blir så mycket starkare och mer berättigat, som de skandinaviska kvinnorna redan erhållit denna rätt och Rysslands och Englands kvinnor stå i begrepp att erhålla densamma. Vi mana kvinnorna överallt att enigt samlas kring detta rättvisa krav och bedriva en intensiv agitation för att få det samma realiserat. Leve kvinnans rösträtt!

Vidare gjordes instämmande i den av centralstyrelsen utsända sympatiresolutionen för den ryska frigörelsekampen. Av två klubbmedlemmar upplästes Rebecka Svenssons vackra dialog: "I mormors tid och vår", varefter den stämmingsfulla och i allt agitatoriska samt välbesökta festen avslöts med unisont sjungande av Internationalen. B—t.

en mycket förslöande och skadlig inverkan på den kvinnliga organismen. Det farligaste av allt är nattarbetet.

Kvinnorna måste sålunda till stor del ersätta männen, men hur står det då till med deras lön? Grundsatsen "lika arbete, lika lön" har fullkomligt åsidosatts. I de flesta fall erhålla kvinnorna endast hälften av den lön männen förut erhållit. För tungt arbete betalas en lön av 27, 30, 35 och 40 pfennig i timmen. Hur skall det med dessa låga löner vara möjligt för en arbeterska att med de nu rådande höga livsmedelsprisen förskaffa sig ens det allra nödvändigaste till livets uppehälle? Detta är helt enkelt omöjligt, förklaras det i Internationale Metallarbeiter-Rundschau, varur Metallarbetaren hämtat ovanstående.



Richard Bergh: EKARNA. Oljemålning.

Högeromvändelse.

Med tanke på högerns "omvändelse" i den kvinnliga rösträttsfrågan att gå med på en utredning så kommer man ofrivilligt att tänka på riksdagsmannens kära hemmavarande, som utropade: Ja, det kunde jag minnsan tro, att du skulle komma in i ett utskott! Var och en känner de sina; därför var det väl ingen som ramla av pinn' i förvåning över att berget till sist födde en rätta. Men det kan dock ej hjälpas, man satt i lite spänning och lyssnade till hr Kjelléns filosofiska betraktelser över de teorier som orsakat hans principiella omvändelse, d. v. s. avlat rätten.

Våra enkelt konstruerade hjärnor kunde ju inte riktigt följa hr professorn på hans väg mot klarhet. Det blev tvärtom i ett slag en enda blå dimma. Men om det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta, så är det ju bara en skyldighet för en man med hr Kjelléns auktoritet. Stoftet från fjärlingsvingen blev vår behållning, och när vi rörde vid det befanns det som sagt vara något för de rösträttskrävande svenska kvinnorna fullkomligt främmande begrepp: utredning.

Om det inte vore ett så blodigt hån som det är så kunde man skratta. Man vågade inte säga nej och man ville inte säga ja, därför födde berget denna erbarmliga högerrätta. Nåja, hoppet ha vi ju ännu, att den inte skall få uppleva så värst många ostar. Det kommer åter en dag. Vi träffas alltså. Om också på var sin sida om rågången. Men glöm för all del inte hr Rääf hemma — detta manliga föredöme för högerpolitisk visdom och skarp logik.

J. S.-O n.

Nya länkar i den fackliga organisationen.

Personalen vid F. Pauli's parfymfabrik har, så otroligt det än kan låta, ej erhållit bättre lönevillkor på hela sju, säger sju år. Samma pris som för sju år sedan betalades för ackordsarbete — där arbetas uteslutande på ackord — betalas ännu i dag, trots det att levnadskostnaderna mångdubblats. Man har nästan lite svårt att tro, att kvinnor, som arbetat där i 15 år, ej kunna komma upp till ett ackordspris överstigande 15 kr. i veckan. Och hur skall en människa tänka sig att kunna leva på 15 kronor nu för tiden? — Men flickorna ha ändå försökt hårda ut. Nu ha de emellertid en föreständerska, som uppträder på ett rent otillbörligt sätt, med fula tillmälen och kitsligheter på alla vis. När så häromdagen en flicka avskedades orättvist, var måttet rågat och flickorna beslöto helt resolut att organisera sig.

Möte anordnades i Folkets hus och efter föredrag av Amanda Frösell bildades fackförening, vari 31 medlemmar omedelbart ingingo. Interimsstyrelse tillsattes och kom att bestå av följande: Rut Åman, ordf., Agnes Appelgren, v. ordf., Märta Kilström, sekr., Märta Karlsson, v. sekr., och Inez Karlsson, kassör.

Några kvällar därefter hade vi nöjet se personalen vid Barnängens kem. tekn. fabrik samlade till möte, också för att bilda fackförening. Där är samma förhållande med de låga lönerna.

Efter föredrag av Anna Johansson bildades fackförening även här med 53 anslutna medlemmar. Interimsstyrelsen består av hrr Olson, Erikson och Eklund, frkn Öhman och Niklasson.

Båda de nybildade föreningarna beslöto omedelbar anslutning till De Förenade Förbunden.

Vi hälsa de nya hjärtligt välkomna och vi hoppas att de med tiden skola inse att de dröjt endast alltför länge med att organisera sig.

Den svarta kvinnan från Böckingen.

För Morgonbris av en sydtysk partivän.

Folkens historia är ända tills nu skriven av eller på uppdrag av de härskande, den är alltså en de härskandes historia. Därav beror det att de härskandes hjältar blivit hyllade och berömda, under det att folkens hjältar försjunkit i glömskan. Drottning Elisabeth av England, Katarina av Ryssland, Maria Theresia av Österrike, dessa historiens figuranter leva ännu som härskardömnas hjältinnor. Men det tyska bondekrigets hjältinna, "den svarta jungfrun" från Böckingen, som hon kallades, hon vilar i glömskans grav.

Må det för frihet kämpande, arbetande folket ur det förgångnas ruin gräva ut de gestalter, som i tider av livegenskapens svartaste trældom tände frihetens facka till en bättre framtid.

I "den svarta kvinnan" från Böckingen ha vi framför oss en av de få kvinnogestalter i historien, vilka genom sin levande kraft uppväcka upprorets anda, hänföra och entusiasmera folket och själva gripa till vapen mot trældom och tyranni, mot förtryck och slaveri, för frihet, rättfärdighet och broderskap; men de vilja också hämnd för lidna oförrätter, bitter nöd och tåligt burna lidanden.

I det tyska bondekriget, de förtryckta böndernas resning, året 1525, var det vi få se "den svarta kvinnan" uppträda. I början av det sextonde århundradet hade adelsherrarnas och prästernas förtryck på bönders och livegna stegrats ända till outhärdlighet. Den oerhörda lyx och det njutningsbegär som både de världsliga och andliga herrarna gripits av slukade ofantliga summor, vilka utpressades av det lägre folket. Genom intriger, rättsbrott och öppet våld hade herrarna förstätt roffa åt sig jorden, på vilken i enlighet med sina gamla rättigheter bönderna sutto som fria. Allt, jakt, beten, skogar, åkrar och ängar, hade herrarna tagit ifrån den fria bondegemensamheten.

Ett gammalt ordspråk säger: Tyranni betalas rättvist med uppror och revolution. Så blev det även här. Katastrofen följde och ännu i dag ser man ruinerna av hundratals slott och kloster över vilka folkets hämnd gått fram. Man hade länge svängt piskan över den böjde slavens rygg, tills äntligen slaven reste sig. I Tysklands alla landskap bröt upproret ut. I trakten av Neckar* i de leende, vinbevuxna dalarna, på de skogbevuxna kullarna, där de stolta slotten reste sig från de branta bergen, där rasade bondekriget på det rysligaste. Och här var det även den "svarta kvinnan" uttalade sin välsignelse över bondehären.

* Biflod till Rhen i Sydtyskland.

I gamla arkiv kan man läsa att denna tids folktro tillskrev henne hemlighetsfulla krafter, häxeri, medelst vilket hon kunde läsa böndernas fiender i bann; en profetisk förmåga, genom vilken hon förutsåg böndernas seger.

De i denna trakt samlade bönderna, vilka ville befria sig från livegenska- och slaveriets värsta utväxter samt över herrarna åkalla guds straffdom, hade till närmaste mål att storma staden Weinsberg, till vilken höga andliga och riddare hade flytt. Då trädde "den svarta kvinnan" i verksamhet. Hon var en manande ande, ledare för en trupp, och var rådgivare och hjälparinna åt den så beryktade bondeanföraren Jacob Rohrbach, kallad "Jäcklein". Hon hatade adeln fruktansvärt, och hon gick ständigt i spetsen för sin trupp. Hon uppväckte den rättvisa vreden, stärkte den svages mod, hon var ett föredöme i oförskräckthet, hon förbannade förtryckarna men välsignade de förtryckta och tröstade de tveksamma. Hon deltog i alla bondehärens rådslag, hon handlade, entusiasmerade, varnade och verkade med den djärvaste beslutssamhet för frihetens sak, även då ingen man tordes göra något. Vi se henne kämpa med spjut och hillebard, med sabel och gevär. Hon tar i murbräcken för att storma porten. Där kampen rasade som häftigast, hörde man hennes klara stämma: "Framåt! Friskt till verket! Gud är med oss! Vår sak är en rättvis sak!"

Detta gjorde intryck på den tidens tro.

När staden Weinsberg var stormad och intagen och greve Helfenstein och många andra ädla herrar, som voro kända som de hårdaste och obarmhärtigaste bondeplågarna, föllo i böndernas händer, då uttalades dödsdomen över dem. Och den "svarta kvinnan" var även här den hämnande Nemesis.

Väl var det ett mycket hårt straff bönderna gävo de tillfångatagna herrarna. Men icke mindre hårt var det förtryck bönderna förut måst utstå från herrarnas sida. I det ögonblick bönderna verkställde sin förskräckliga straffdom, tänkte de säkert på hur ofta dessa herrar hade hetsat dem framför sig med hundar, såsom hundar, och hur ofta dessa herrar utan förbarmande svingat piskan över de av släp och hunger utmagrade ryggarna; de tänkte väl på huru herrarna låtit kasta deras fäder, bröder och söner djupast ned i tornet för en ringa förseelse, där de försmäktade utan mat eller dryck och där ingen hörde eller förbarmade sig över deras rop och böner och där de, med en förbannelse på läpparna mot sina plågoandar, gävo upp andan. De tänkte väl också på det man ryktesvis hört, huru några dagar förut 7,000 av deras bröder blivit mördade av den segrande prins Georg. Och allt detta inverkade så på sinnena att bönderna, med den "svarta kvinnan" och "Jäcklein" i spetsen, fullbordade dödsdomen. —

Huru mycket blod klibbar ej vid de



Richard Bergh: HALLÄNSKT LANDSKAP. Oljemålning.

härskandes troner, och ändå äro de som sitta där aktade och ärade! Men då det undertryckta folket någon gång gör så mot sina herrar, som dessa alltid gjort mot folket, då glömmar man ej att skrika om folkets råhet och om upprorens och upploppens förskräcklighet. Våldshandlingar uppifrån har våldshandlingar nerifrån till följd och de övres förakt de undres ringaktning. Våld föder våld.

Det är därför orättvist när många historieskrivare framställa "den svarta kvinnan" som en skräckinjagande person. Den erkänt objektive historikern Zimmermann, som skrivit de tyska bondekrigens allmänna historia, har därför rätt då han om "den svarta kvinnan" från Böckingen, säger:

"Svarta, förtryckta kvinna, från Neckars hydda, med din starka, förvildade själ full med lidelse, lika stark i hat som kärlek, med ditt "Gud vill det" i munnen och med din frihets-, krigs- och hämndande, hur skulle du ej levat i saga och historia, i sång och tal, om din sak hade segrat * eller om den åtminstone ej varit de ringa bondehydornas sak."

*

Nu, då Tyskland är fullständigt militariserat, kan det vara intressant att påminna sig att även hos det tyska folket en gång frihetsandan härskat. Må denna frihetens ande även nu återkomma till det tyska folket, på det att det skall kunna resa sig och aykasta militarismens ok. Det skulle vara den bästa vägen till Tysklands och Europas frihet.

August Souchy.

* Bondekriget, böndernas frihetskrig, sluta de nämligen olyckligt. Intressant är att även Luther bekämpade bönderna. Han ville nämligen endast att de stora egendommarna skulle övergå från katolska kyrkans furstar till de världsliga furstarna. Men till bönderna sade han apostlaordet: Den som är dräng skall också förbli dräng.

En gnista.

I en oansenlig liten petitnotis i en pappersdrake berättas följande: En 15-årig pojke, som varit anställd i en affär, har efter det han slutat sin plats gjort inbrott och tagit omkring 40 kronor samt en del varor. Ynglingen, vars mor är änka och som sedan flera år ensam haft att dra försorg om 6 barn, har av rådhusrätten dömts till 6 månaders straffarbete.

Kommentarer överflödiga? Å nej! Visserligen behövs det väl endast dessa korta rader här ovan för att en tänkande människa, som tillika har hjärta i bröstet, i klaraste blixtljus skall kunna se en avgrund av elände i samhället.

Dock kan man inte undgå att göra några reflexioner och att uttrycka sin harm över det nuvarande systemet, som hårt straffar det minsta brott mot äganderätten — även av ett barn — men låter en ensam mor utan stöd kämpa livets hårda kamp för sina sex små. Och då en av dessa, född på skuggsidan, tidigt driven ut av den hårda nödvändigheten att söka förtjäna sitt bröd, begär ett brott faller rättvisans hand så tungt, så tungt. Ja, endast den som på nära håll stiftat bekantskap med ett fängelse förstår vad 6 månaders straffarbete betyder. Ett sådant fruktansvärt grymt straff ådömes ett barn — det finns ett ord som heter barbari!

De som dömde tänkte de manne ett ögonblick på hurudant livet är för en liten 15-års proletärpojke? Eller ägnade de en tanke åt pojkens mor, åt hennes svårigheter i livskampen, hennes sorg över sonens felsteg? Antagligen gjorde de inte det. De skulle för övrigt, dessa män, som växt upp i goda hem, fått bra undervisning och omvårdnad under barn- och ungdomsåren och som beretts väl lönade platser efter slutade studier, ha svårt att se de förmildrande skälen för den unge brottslingen, ty de själva ha aldrig utsatts för samma frestelser som



Rich. Bergh: MOT. AFTONEN. Oljemålning.

han och ej heller fått genomgå några den bittra fattigdomens år. Varför fick då den dömde gå ut i livet så tidigt, varför få tusen hans olyckskamrater göra sammaledes? Mindre förståndsgåvor och dåligare anlag än bättre lottade ungdomar? Nej, de ha endast haft oturen att låta sig födas i fattiga hem. Därigenom ha de slagits till slantar.

Hem, ja — skulle en socialistätare, aldrig så hutlös, ha panna att mot socialdemokrater utslunga den beskyllningen att även vilja skingra det hem om vilket här ovan talats eller i hem där sorgen varit ännu trägnare gäst? Skulle en motståndare inte för en gångs skull kunna erkänna att här liksom i tusen andra fall är det olidliga samhällsförhållanden som kvävt familjelyckan. Här får den ensamma modern slita för de sina. Och ett av barnen, som står på livets tröskel, vid början av långa års hårt slit för andra, han dukar, pojkestackarn utan verklig omvårdnad, under för de frestelser storstaden är så rik på. Han får 6 månaders straffarbete... Ett par strofer ur Oscar Wildes fängelseballad faller i minnet!

Men när stunden kommer blir väl denna lilla episod en gnista i den eld, i vilken vrånghet och elände skall brinna.

J r W s t n.

Barnaögon.

Förunderligt. För varje litet leende barn, som möter mig på min väg, vill hjärtat gråta, endast gråta. O, du lilla människoblomma, varför gör du mig så ledsen, varför gråter mitt hjärta bara jag ser dig le och leka, ser dig tumla om i grönt, härligt gräs bland blommor och fjärilar? Varför måste jag gråta, då jag ser dina oskyldiga ögon stråla av glädje och livslust? Varför ler jag inte i mitt hjärta utan bara gråter, gråter...

Jo, dina leende ögon minna mig om alla de miljoner barnaögon, som stelnat i ångest och förskräckelse. Om alla de små oskyldiga barn, som gått under genom krigets förfärlighet. Barn, som strålat och lekt som du, som tumlat om i grönt gräs, muntra och ystra, intet ont anande, vackra och lovande små människoplantar. Men som nu äro borta, döda...

O, gråt mitt hjärta, gråt dig sönder av sorg. Du vill inte leva, du kan ändå inte leva, du kan inte bära all denna smärta, medvetenheten om all denna ondska: att man pinar och plågar, slår ihjäl och förskräcker intill döden små, små värnlösa barn.

Det är mig alltjämt en gåta: Hur kunna människor glädjas? Hur kunna de le och skratta och klä sig i vackra kläder. Hur kunna de gå så helt upp i små vardagsting och omsorger, vara så sorglösa, medan på en annan plats på jordytan den förfärligaste sorg råder, medan människor ropa i ångest och förskräckelse på hjälp, på räddning ur den fasansfullaste vända, nöd och pina?

Det är mig en gåta. Jag förstår det ej.

Vilket fruktansvärt begrepp innebär icke kriget. Våra hjärnor vilja inte, kunna inte fullt fatta fasan, kunna inte fatta barbariet, kunna inte fatta grymheten och lidandet, som detta begrepp allt innebär.

Hur många kvinnor finns ändå inte, som legat vakna i nätter och med skräck i sin fantasi stirrat på de hemska scener, som vi dagligen sett upprullas i tidningarna. Sett för sina ögon hur de franska barnen korsfästs ovanför dörrarna till sina hem av de inkräktande tyskarna. Sett de belgiska barnen skrikande bäras på bajonettspetsarna av tyska soldater, under avsjungande av deras nationalhymner. Och de tyska barnen sedan. Resande, som komma från Tyskland, berätta att hemskast av allt där är att höra de små barnens förtvivalade gråt efter mat. Hela stads kvarter genljuda av barnagråt. Mödrarna förbjudas att öppna fönster och dörrar för grätens skull, Tyskland vill inte höra sina barn. Barnen orka inte gå, inte leka, de sitta i sina bäddar eller på golvet eller ligga de och förtvina av svält. Och de förtvivalade mödrarnas revolter förkvävas med kulsprutor. — Vi ha sett Polens barn utrotas genom svält och våld. Det berättas att i Polen finnes det numera inga barn, de ha fullständigt gått under genom kriget. — Vi ha sett de serbiska kvinnorna och barnen mördas utan nåd och förskoning. Vi ha sett dem fly i stora skaror undan fienderna upp till ödsliga bergstrakter för att till sist duka under av nöd och umbäranden. — Vi ha sett det arbetsamma armeniska folket prigsivas åt de grymma turkarnas barbariska vållust.

Vilket övermått av mänsklig ondska! De små barnen, som sökte springa bort... O, stackars, stackars små varselser. Jämt och ständigt ser jag för min inre blick edra av fasa fyllda ögon. Er fasa och er ångest är min egen fasa

och ångest. Aldrig, nej aldrig kan jag bli glad mer.

Medmänniskor! Hur kunna vi? Hur kunna vi gå förbi detta hemska levande skådespel utan att höja vår röst till protest, utan att ropa vårt nej med styrkan av hela vår mänskliga avsky och harm, ett nej, som krossar och slår ned skurkarna, mördarna. Ty vi gå ju förbi, och vi se hela fasan med våra egna ögon. Vi gå förbi, emedan vi leva på samma jord och i samma tid och samma ögonblick som dessa våra medmänniskor nedslaktas. Vi gå förbi och tiga. Hur kunna vi?

Vi kvinnor och mödrar. Vi som så väl känna till och så gärna lyssna på våra egna barns sorger och bekymmer. Vi som äro vana att torka tårar och ta i famn och trösta små gråtande barn. Ack, dessa små armeniska barn, som sökte springa bort... De voro våra egna barn. De hade samma ögon, som våra egna barn, ögon som kunde stelna i förskräckelse och fasa inför det förfärliga som händer. Och endast den geografiska omständigheten, att vi icke äro grannar med tyskarnas allierade, turkarna, har räddat oss och våra barn från samma grymma död.

Kvinnor och mödrar. Från oss som leva må domen komma, domen över mördarna, domen över det kapitalistiskt-imperialistiska samhällssystem, som härskar i världen och i sina konsekvenser frambringar kriget, pressar folken till högsta mått av ondska, till att begå de omänskligaste förbrytelser mot varandra.

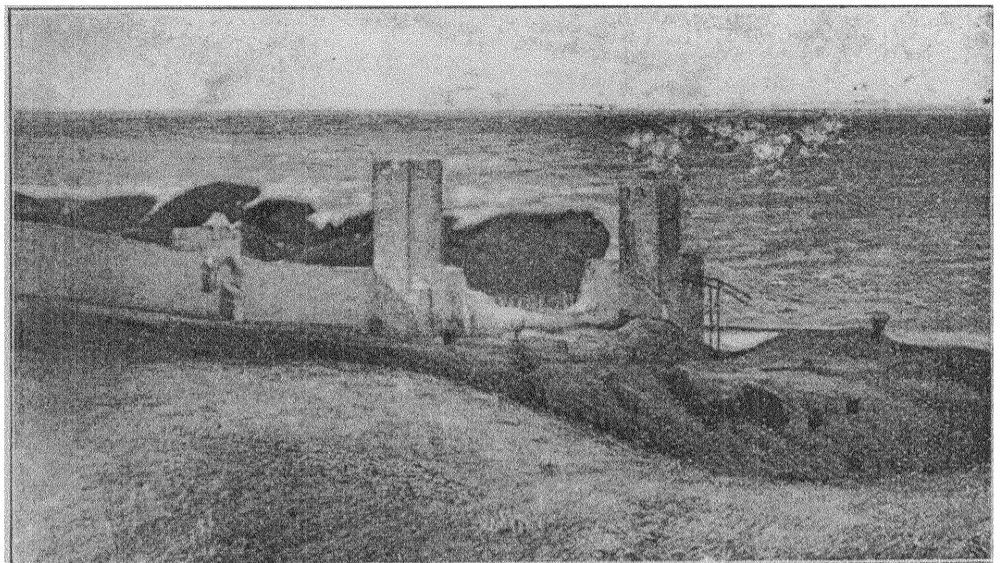
Kära barnaögon. Var helst jag möter er stiger sorgen i hjärtat. Jag kan ej möta er morgonklara blick utan att känna mig skuldbelastad. Vi äro alla skuldbelastade, skyldiga till döden. Vi ha sett små barn slaktas som djur, ja, mångtusen gånger omänskligare och vi ha suttit stilla och tegat. O, vanmakt, skingra dig.

Jag vill tro det, jag måste tro det för att kunna leva: rättfärdighetskänslan kan inte vara död hos oss, fastän det så synes till en tid. Den ligger och glöder stark och het i våra hjärtan, fastän gömd av vanmaktskänslornas gråa aska. Och en vacker dag skickar den upp sin vita flamma ur ett människohjärta. Är vinden god sprider elden sig till allas hjärtan. Då är domens timme slagen.

Då är freden, friheten och människornas glädje här på jorden igen.

O, barnaögon, barnaögon...

Emma Flood.



Rich. Bergh: VISION. Oljemålning.

Livsskändare.

För Morgonbris av ELLEN KEY.

Åter blomma körsbärsträden och i de tusentals klasarna, som lysa vita mot himlens blå, surra bien; bokarna stå i sin genomskinliga, mjälla grönska, björkarna vaja sina tindrande slöjor; vit-sippsdrivor ligga ännu i skogens skuggor medan hagarna lysa av miljoner gullivivor. Sommarens mildhet är äntligen kommen efter vinterns långa hårdhet; lövens och blommornas dofter, fåglarnas sånger och insekternas surr, allt är en enda överströmmande hyllning till livet, allt är andakt, helg och fullhet.

Visserligen veta vi att döden hör samman med detta myllrande rika liv, att livsfrön i miljoner var dag förgå. Men, ännu för tre år sedan gladdes vi att människan inom sin egen värld allt oftare mötte »den plumpe släckaren döden» med vapen, för vilka han nödgades vika. Och när våren förnyade jordens anlete kände vi den vissheten ljuv, att — medan naturen slösar med otaliga ämnen till liv, vilka aldrig nå sin fulländning — så blev den mänskliga kulturen allt mer livsvärdande, allt mindre livsförödande.

Ja, den skattade som sina skönaste segrar dem över den för tidiga döden, den onödiga undergången, det meningslösa slöseriet med människoämnen. Livslängdens ökande, barnadödlighetens avtagande, farsoternas bekämpande voro samhällsorsorger av högsta vikt.

Nu är det naturen ensam, som alltjämt strålar i glans och kraft och skönhet, medan folken sjunka allt djupare i vansinnets natt och i dödens skugga. Nu är det folkens ledare, som ödelägga folkens blommande vårar såsom en frostnatt ödelägger fältens och trädens fruktämnen.

Under detta alltjämt fortsatta skändande av livet kom någon nyligen med beskärnelser över engelsmännens oerhörda anklagelser mot tyskarna: att dessa senare ur krigsoffrens lik skulle söka vinna fettämnen och glycerin för krigets ändamål!

Huru underliga äro icke de känslor, vilka uppröras över blotta påståendet om ett sådant »likskändande», medan samma människor finna det stort, eller åtminstone naturligt, att folkens ungdom ruttnar i massgravar eller, om de räddas till livet, stympas till oduglighet för livet! För den yngling, vars liv man sålunda tagit — en ungdom, som aldrig fått leva sin lycka eller verka sitt verk — är det bra likgiltigt om man sedan ur hans sönderslamsade kropp vinner nya medel till krigets fortsättande. Även om så skedde vore det på långt när så upprörande som att man t. ex. förvandlat mjölken — barnens föda — till sprängämnen? Man har beräknat att det i tre år fortsatta livsskändandet släckt, stympat,



sårat mellan fyratio och femtio miljoner liv. Och *detta* omtalas som en naturligt följd av de krav, som bestämma staterna medan de sålunda dömande bli sentimentala vid tanken att utnyttja *liken* för samma »höga ändamål» som man hänsynslöst förbrukat *liven!* Samma människor, vilka knappt finna ord för sin harm över nyss nämnda anklagelse mot tyskarna, finna inga ord av harm över de ständigt nya uppfinningarna av allt mer djävulska förstörelsemedel, genom vilka likhögarna dag från dag ökas i höjd och djup. Och de finna endast hån för den tanken, att — krigstillståndet och den med detta följande livsfördörelsen — skulle kunna utbytas mot ett tillstånd, där folkens ungdom endast skulle behöva tjäna sitt land genom sin levnad och sitt verk, icke genom sin undergång! Under dessa tre år hava dessa krigsbekännare aldrig haft ett utbrott av sorg över kriget som livsskändande, över en all folkrätt och all humanitet nedtrampande krigsföring, icke över krigets andliga ödeläggelser. De döma efter den vanetanken, att i krig allt är tillåtet; att luften och vattnet och jorden och elden få brukas i förgörelsens tjänst; att de levandes boningar liksom mästerverken från fäderna, att sekelgamla skogar och brödbärande fält ödeläggas; att kvinnorna som männen pressas att tjäna kriget; att även nonkombattanten och den neutrals, späd-

barnet och hundraåringen bli dess offer. Endast ett synes dessa underliga »humanitärer» upprörande: att man skulle utnyttja likhögarna för krigsföringen!

* * *

Bredvid denna förunderliga uppenbarelse av vanetänkande må ställas en annan, den, genom vilken kvinnorna i krigslanden nu känna sig stolta över, att föda söner — till »nästa krig». Så t. ex. finnas tyska kvinnor, som tillkänna »en soldatgosses födelse», »en krigare född» o. s. v.

Efter tre år av det fasansfullaste bland krig finnes det således alltjämt kvinnor, som med sitt kött och sitt blod vilja underhålla krigstillståndet! Det finnes kvinnor som, medan barnets läppar dricka livet ur deras bröst, kunna tänka att de nära detta liv för att det skall slockna på ett slagfält. Det finnes kvinnor, som, när de ägna de späda, mjuka sprittande kropparna de otaliga omsorger dem det begynnande livet kräver, kunna tänka att dessa friska lemmar skola sönderslitas, kvinnor som, då den späda handens fingrar griper om deras, kunna tänka att denna hand skall giva döden åt en annan moders son. Det finnes kvinnor, som kunna se själen vakna i klara barnablickar, i jollrande ord och samtidigt tänka, att det huvud, inom vilket denna själ arbetar, skall bortslitas av en projektil. Det finnes kvinnor som, när de hos gossen se rika

anlag, ädla egenskaper, fina känslor, kunna tänka sig att allt detta skall komma att släckas i ett ögonblick eller förgå under långa plågor och detta innan denna själ hunnit att ge livet något av dessa sina krafter.

De kunna tänka allt detta dessa kvinnor och ändå giva barnen sina ömma omsorger, sina nattliga vakor, sina dagars möda; de kunna ändock le och leka, jollra och smeka så som barn behöva; de kunna bevittna huru dessa unga själar lyfta sig mot ljuset och därunder känna att dessa deras barn äro vigda åt döden eller någon annan form av undergång — i »nästa krig». Men de kvinnor, som utan upprorskänslor kunna allt detta, äro numera alls icke hjältinnor. De äro livsskändare, för en fördomsfri syn många gånger hemskare än någon likskändare. Må deras kved uttorka, deras bröst sina, och den »soldatgosse», som de redan ämnat åt nästa krig, dö i sin vaggla!

De enda kvinnor, värda att nu ge barn åt livet, äro de, som av allt sitt hjärta instämma i de flammande ord, med vilka en tyska predikat mödrarnas uppror mot livsskändaren kriget:

»Du moder till ett litet barn, du, som ännu håller dess kropp och dess själ varma mot ditt hjärta: förbannad vare du, om du ej i dess väsen nedskänker kärlek till det levande och vördnad för livet. — — — Tag sanningens svärd i din hand! Ljug icke längre, du blinda, du drömmande, du sovande kvinna!

Armeniernas lidandehistoria.

Ur *Marika Stiernstedts* dokumentinsamling.

»Förbi byn där vi arbetade defilerade i juli 5,000 armenier, gubbar, kvinnor och barn. Nästa dag finga vi order att gå upp i bergen med våra hackor och spadar. Knappt hade vi hunnit upp förrän vi varseblevo vandrarna från gårdagen, omgivna av avdelningar turkiska irreguljära trupper och kurer, nere på slätten. En av våra gendarmar gick ned i hopen, som utstötte jämmerrop, kom tillbaka efter en halv timme och sade:

— I dag ha vi mycket att göra.

Våra hjärtan sammansnördes därvid av en ohygglig aning.

Klockan 1 e. m. började så slaktandet, utan pardon, under våra ögon. Vi voro vanmäktiga och skulle ej ens kunnat genombräta våra vaktars kedjor. Våra själar voro tunga som döden. Vi slötö ögonen, men ljudet av sablarnas och de stora turkiska hackornas fall liksom också av de hjärtskärande skrien kunde vi ej undfly. De små barnen, som sökte springa bort, blevo liggande längs stigarna. Tusen sinom tusen lik hopades i grönskan. Efter fyra timmar var allt slut, och ej en armenier stod upprätt. Mördarna gävo sig i väg, överlastade med byte och förande med sig de vackraste flickorna, som förut förts avsides, sammanbundna.

Under hot av turkiska sablar började vi nu plocka ihop kropparna på fältet. Många andades ännu och sågo på oss med ögon, fulla av obeskrivlig ångest. En av oss var nog djärv att be om lov att slippa begrava dem som ännu voro vid liv: ett revolverskott blev svaret.

— Skynda er, ni söner av hundar! ropade vår chef emellanåt, och solnedgången belyste oss med sina röda strålar...

Småningom fylldes gravarna med lik och med ännu skälvande kroppar. Slutligen hundo vi till den sista, en lång gubbe om 65 år, som vred sig i gräset. Vi kastade honom våldsamt ned i gropen, men han sträckte ut armarna och ropade:

— Varför begrava ni mig? Hur grymt! Jag lever ännu!

Vi kunde ingenting göra; vi skottade litet jord över gravarna. När vi drogo bort vände vi ännu våra blickar till dessa gravar. O, fasa! Deras yta rördes upp av underliga vågrörelser — ännu sökte sig många levande upp mot ljuset. När vi återvänt till byn kunde vi varken tala, äta eller sova. Man stängde in oss, och turkarna tände stora lusteldar åt sig och pratade om sina bedrifter. — — — Nästa dag, då vi skulle bada i en liten å intill byn, närmade sig en lång gubbe, det var han, den sist begravnade, som stigit upp ur jorden. Med en patetisk gest ropade han högt till gendarmerna:

— Varför begrovo ni mig? Jag är ännu levande!

Ett revolverskott fällde honom till marken. Ursinnig sade nu chefen med en grym och hemlighetsfull min till oss:

— Jag är mycket nöjd med ert arbete i går. I dag skall jag gifta bort er med edra vackra systrar.

Vi förstodo då att vår massaker var en avgjord sak."

Litteratur.

Under senaste tid har inom arbetarkretsar glädjande nog frågan om ett internationellt världsspråk blivit alltmer aktuell. För att ge dem av våra läsare som intressera sig för saken uppgift på lärobokslitteratur i Ido vilja vi här fästa uppmärksamheten på några arbeten.

Handbok i Ido (grammatik, kort intern.-svensk och svensk-intern. ordbok) av P. Ahlberg. Pris 1 kr. Hela Ido (minneslista över ordbildningselementen m. m.). Pris 25 öre.

Dessa läroböcker jämte provnummer (gratis mot 4 öre i porto) av världsspråkstidningen Mondo kunna rekvireras från denna tidnings exp., Surbrunnsgatan 37, Stockholm.

Lärobok i Ido jämte kort idosvensk ordlista av K. L. Larsén här utgivits av Idoklubben Blanka Stelo kan rekvireras från Lars Johansson, Västra Skansgatan 13 B, Göteborg.

Från de här uppgivna adresserna lämnas i övrigt upplysningar om övrig idolitteratur samt annat, som står i samband med världsspråksarbetet.

Den bästa tiden att vara född på.

Av F. Gould.

Översättn. för Morgonbris av Lisa Lille.

En kväll år 1776 i den gamla staden Strassburg gav marskalk Broglie, kommandant på fästningen, en middagsbjudning.

Den förnämligaste gästen var en engelsman, hertigen av Gloucester, broder till konung Georg III. Sällskapet omfattade rika borgare i sammet och guldspetsar och franska officerare i blåa uniformer med silver. Allas intresse var samlat kring hertigen. Han talade om revolutionen i Amerika. Kolonisterna hade vräkt det tullbelagda téet i hamnen i Boston, de hade bekämpat de engelska rödjackorna vid Bunker Hill, de hade hurrat när frihetsförklaringen hade upplästs och de hade ringt i klockorna i Philadelphia som ett tecken på sitt beslut att skaffa frihet åt de tretton landskap, vilka senare äro kända som Förenade Staterna. Av någon orsak hade hertigen råkat osams med sin broder, kungen, och han talade om dessa frihetskämpar, som om hans sympati varit med dem.

En ung soldat, smärt, ljushårig och med örnäsasatt tyst och lyssnade, men tycktes sluka varje ord. När middagen var över gick han fram till hertigen, som han aldrig talat med förut och sade:

»Jag önskar att förena mig med dessa amerikanare. Jag önskar hjälpa dem i deras strid för frihet. Var god och giv mig ett råd för detta ändamål.»

Vad hertigen svarade vet jag ej. Men jag vet, att sommaren 1777 seglade denne unge man på 19 år, Lafayette* var hans namn, till Amerika och sökte upp George Washington. Honom erbjöd han sina tjänster, och han tog sedan en mycket verksam del i frihetskriget. Det var han som senare kommanderade nationalgardet i Paris vid tiden för franska revolutionen år 1789. När Bastiljen erövrades av parisarna lämnades nyckeln till detta hem för kungligt tyranni åt Lafayette och han sände den till Washington. Många år senare (1900) restes en staty i Paris av Lafayette till häst och på sockeln stå ingraverade följande ord:

»Upprest av skolbarn i Förenade Staterna i tacksamt minne av Lafayette, statsman, soldat och patriot.»

Ni se här hur Lafayette, eldad av tanken på att hjälpa folket och kämpa för frihet, begav sig av tvärs över Atlanten in i ett nytt land, och hur han ädelmodigt gav sig själv och även en god del av sina pengar till tjänst åt den nya republiken. Man ser även, att Amerika har gott minne. Ni kan kanske föreställa er själva att följa hans exempel och gå ut och kämpa för revolutionen. Och som Lafayette var född år 1757, kanske ni anser att 1757 var ett extra bra år att vara född i. Till och med den store poeten Wordsworth, som levde på den tiden, utbrast i jubel vid den tanken. Han skrev:

»Gott var att på den tiden vara född
men himmelskt var att vara ung.»

Han var 19 år när Bastiljen föll.

De unga läsare, som läsa dessa rader, äro kanske födda under olika år, 1894, 1896, 1898, 1900 och så vidare. Vilket år, som nu är ditt födelseår, så vill jag säga dig, att det är det bästa möjliga år att vara född i, och att du



Fru Anna Carlsson.

Stockholms Allmänna Kvinnoklubb

kunde den 11 juni i år fira minnet av ett 25-årigt arbete.

Klubben är inom soc.-dem. arbetarepartiet en av de första kvinnliga politiska klubbarna och har en rik historia huru den fått dela ljuvt och lett (mest lett) med de övriga arbetareorganisationerna under de första kamp- och stridsåren.

Klubbens medlemmar samlades i sin möteslokal i Folkets hus till en enkel stämningfull fest för att fira högtidsdagen.

En återblick över de gångna årens arbete gavs känsligt och vackert av Amanda Horney, som påminde om några av de frågor och företag, som klubben varit med om att föra till verklighet, bl. a. förslaget om Folkets hus-byggandet, startandet av Koop. Syfabriken Linnéa, stiftandet av Feriebarns beklädnadsfond och många fler, vittnande om förutseende och initiativförmåga.

Klubbens sångkör sjöng synnerligen förtjänstfullt. Ordf. Anna Carlsson höll tal för pionjärerna och uttalade allas vårt tack till dem för den lyckliga tanke, som manade dem att för 25 år sedan gå i spetsen för kvinnornas frigörelsesträvan. Till dessa överlämnades rosor.

Mera uppskattat än vanligt blev även det "ovanligt" välförsedda kaffebordet och under ytterligare tal och uppläsning och leverop invigdes ett nytt kvartsekel.

Då det är givet att klubben under sitt 25-åriga arbete samlat en fond av erfarenheter och även tagit verksam del inom partilivet i Stockholm är meningen att till hösten anordna en större fest för att mera officiellt fira 25-årsminnet.

A. Ö.

haft bästa möjliga födelsedag. Varken markis Lafayette eller skalden Wordsworth hade en bättre. Inte heller hade de en intressantare eller mer spännande tid att leva i. Jag medger, att kanske markisens trekantiga hatt var klädsammare än vår tids. Men jag kan inte medge, att år 1777 med sina stora händelser var ett smul bättre än vårt år 1916. Som Burns säger:

»Nu är dagen, nu är stunden
se hur stridens låga flammor.»

Jag menar ej striden vid Dardanellerna eller i Flandern eller i Polen. Jag menar den striden, som skall börja när det europeiska kriget slutar, eller snarare den, som skall fortsätta efter det europeiska krigets slut.

Just i detta ögonblick med krossade hjärtan och upprepade blodsdåd, av höga matpriser och höjda hyror kan inte folk tänka så mycket på denna kommande strid. Men så snart, som den sista bajonetten har druckit blod och freden är undertecknad, komma människorna i Stockholm, London, Paris, Berlin, Wien, Petrograd och resten av jordklotet att ställa frågor. De — världens arbetare — vilja ena sig och fråga: »Varför skola män mördas och mördas? Varför skola fabriksarbetare, jordbrukare, sjömän, gruvarbetare, maskinister och lärare lägga av sig sin fredliga arbetsdräkt, ikläda sig uniform och gå ut för att döda eller dödas i regn, snö och smuts bland skrin av smärta och förbannelser? Är det inte bättre att börja krig mot fattigdomen i Ryssland, Tyskland, Frankrike, England och Sverige?»

»Jag önskar hjälpa dem», sade Lafayette.

Du kan säga detsamma och göra dig redo för denna underbara tid, när arbetarna i världen, trötta på att vänta på sin frälsning genom kejsare, kungar och statsministrar, skola samla sig under den socialistiska fanan och bilda en här, vars make jorden aldrig skådat. De komma ej att behöva några undervattensbåtar, kulsprutor eller flygmaskiner. Genom sitt antal skola de uttrycka sitt beslut. Styrkan hos ett folks vilja är mäktigare än stål. Den frihetsklocka de vilja ringa skall föra budskap omkring mot hunger, smuts, sjukdom, småsinthet, girighet, olärdhet, trångsinthet och hjärtats hårdhet. Våra fäder ha redan börjat denna strid, men vi vilja föra den in i ett nytt och kraftigare skede.

Du är just gammal nog för att gå med — i familjens, landets och mänsklighetens namn. Och du skall få se, att det är du är född i är det bästa möjliga.

Till våra illustrationer.

I sir Joshua Reynolds träffa vi den verkligt store engelske målaren. Med skarp intelligens och varmt konstsinne har han studerat forntidens stora mästare, isynnerhet Michelangelo (Rom) och Tizian (Venedig).

Framförallt är han en utmärkt porträttmålare. Han ger karaktär, behag och tränger in i själens liv samt är mångsidig i sin konst.

Flickan med smultronen å Morgonbris första sida är ett förtjusande uttryck för denne konstnärns alstring. En knoppande människoblomma, ett barn som tittar framför sig med stora, mörka ögon, försagd och litet rädd som om hon vore orolig för sin skatt — smultronen.



Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser.

Obs! Beställningsavdelningen.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Kävlinge.

Klubben bildades efter ett föredrag av fru Helene Ugland-Andersson den 8 mars 1907. Ämnet var: Kvinnans ställning i samhället. 29 personer ingingo som medlemmar vid klubbens bildande.

Under de gångna tio åren har klubben hållit 120 ordinarie samt 5 extra möten samt avhållit 6 offentliga föredrag över företrädesvis sådana ämnen, som belysa kvinnans ställning i samhället. Klubben har låtit sig representeras genom ombud vid sex olika konferenser och kongresser. Vidare har klubben deltagit i den upplysningskurs, som var anordnad i Malmö 1915. I likhet med övriga organisationer har klubben deltagit i Sjukets parks årsstämmor samt arbetarekommunens julbasar årligen.

Klubben har i agitationshänseende under de gångna åren sålt 3,000 ex. av kvinnornas tidning Morgonbris samt skänkt en ärgång av denna tidning inbunden till arbetarekommunens bibliotek.

I kommunala institutioner har klubben representerat: i fattigvårdsstyrelsen och allmänna pensionsnämnden. I arbetareorganisationer har klubben 2 representanter i skolarbetarnas fackförenings styrelse samt 1 representant i kommunstyrelsen.

Bland viktiga frågor, som klubben behandlat och gjort uttalande uti, kan nämnas: nykterhetsfrågan, kvinnorösträttsfrågan samt frågan om kvinnans ställning till de kommunala frågorna samt ett flertal andra för kvinnorna och arbetareklassen viktiga frågor.

Klubbens arbete synes dock icke uppskattas såsom det borde.

I tider, då våldet firar sådana triumfer, borde arbetareklassens kvinnor låta sig angeläget vara att genom livligt deltagande i organisations- och politiska spörsmål skola sig, för att vara redo att aktivt rycka in och delta i det arbete för mänsklighetens bästa, som i mycket stor utsträckning är förbehållet just kvinnorna.

Medlemsantalet utgör f. n. 14.

Vi avsluta denna berättelse med förhoppningen att våra klassstrar bättre än hittills må förstå och uppfatta behovet för arbetareklassens kvinnor att göra sin mening hörd och gällande i förekommande viktiga samhälleliga frågor.

Styrelsen.

Fagerviksverken.

Fagerviks Soc.-dem. Kvinnoklubb hade sitt årsmöte söndagen den 29 april. Styrelse- och revisionsberättelser föredrogos och godkändes. Medlemsantalet är för närvarande 55 godkända. Klubbmöten ha hållits 22 st. Offentliga möten ha hållits 5 st., däribland en sommarfest, och talare ha varit Agda Östlund, Kata Dalström, Tyckor Vretman och Georg Nordqvist.

Av tidningen Morgonbris ha sålts 900 ex. samt en del broschyrer och på listor ha insamlats kr. 39:20 samt skänkts ur klubbkassan 10 kr. till fru Zeth Höglund.

Under det gångna arbetsåret har en agitation- och en jultomtskommitté arbetat med ett ganska gott resultat. Den senare har bl. a. utdelat kr. 275:— i pengar.

Deltagandet i klubbarbetet har varit mycket livligt och har det debatterats en mängd olika frågor, bland vilka må nämnas de viktigaste: Höger och vänster, Socialism, Vilka äro våra värsta fiender? Humanitär barnalstring, Står klubbens arbete i strid mot religiös uppfattning?, Vilket bör gå före: klubb eller hemarbete?, Kooperationens betydelse, Huru ställer sig kvinnoklubben till kvinnokongressens uttalande angående partisplittringen?

Vidare har klubben deltagit i Svenska freds- och skiljedomsföreningens kongress 1916.

Utgifter och inkomster ha under året balanserat på en summa av 700 kr.

Styrelse för kommande arbetsår blev: Ida Andersson, ordf., Siri Nordqvist, sekr., Hanna Haglund, kassör, Rode Söderlund, vice sekr., och Lydia Pettersson, vice ordf. Revisorer blevo Helga Holm, Ida Olsson och Kristina Vretman.

Årsmötet, som gick av stapeln i feststil, var präglad av en kamratanda som aldrig förr; kanske mycket därför att våra män fingo vara med och fira vår 2-års tillvaro, men antagligen mest därför att klubben bjöd samtliga på kaffe med sju (7) sorters kaffebröd. Tänk er i dessa dyrtider om det inte skulle bli feststämning. Ja, vad skulle det då bli feststämning av?

Angående uttalandet, som Kvinnokongressen gjort, i anledning av den nya partibildningen, beslöt klubben att göra följande uttalande:

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,



som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikt, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikt. Särskilt för mänliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

''Fagerviks Soc.-dem. Kvinnoklubb protesterar härmed mot det uttalande kvinnokongressen gjort. Vi anse att detta var högst onödigt och att vi både kunnat och bort än så länge helst stå utanför detsamma. Ett sådant tilltag kan näppeligen leda till annat än splittring även bland kvinnorna, där sammanhållningen trots allt hitintills varit den allra bästa. Vi anse också att agitationen och vår tidning kommer att lida oerhört av nämnda uttalande, enär de flesta ungdomsklubbar, som ju i regel räknas till oppositionen, äro goda spridare av ''Morgonbris'' och nu näppeligen kunna få så synnerligen stor lust att fortsätta.

Aldrig skall söndring och splittring föra kvinnornas sak till sitt mål!''

Enligt uppdrag:

Siri Nordqvist,
sekreterare.

Smedmans pojke.

Min motvilja för att åka spårvagn måste ge vika. Jag var så trött och vägen så lång. I en släpvagn tog jag plats. Det var ett s. k. arbetartåg.

En yngre, snyggt klädd arbetare, ägnade mig en närgången uppmärksamhet. Omotiverat som det var pinade det mig och med glädje motsåg jag målet för min färd. Med snabba steg skyndade jag över gatan, men — till min stora — förvåning följde av mannen. Jag kunde ej öka takten och harmsen tänkte jag tvärt stanna, då i samma ögonblick han nämnde mitt namn och hälsade. »Jag förstår nog att fröken ej kan känna igen Smedmans pojke», sade han. Smedmans pojke! Var i mina minnen skulle jag söka! — Jo, jag mindes.

En sommarsolig söndag för många, många år sedan. Det var tidig morgon. Far och jag voro sysselsatta i vår trädgård, som far ägnade all ledig tid, ty han älskade blommor. Dagen lovade bliva het och vi satte upp skydd för små plantor. Då kom Smedman, en av fars gamla arbetare, gången uppför. Han inbjöds att taga plats på en bänk i närheten och far beredde sig att avbryta arbetet. Den gamle såg bekymrad ut. Några alldagliga ord

ALLTID SISTA NYHETER

inom avdelningen för

Fina och välgjorda
Barn-Kläder

för Gossar och Flickor i alla åldrar.

Finare Flick- och Dam-
Skrädderi

Specialité: Dräkter och Kappor.

Besök vår moderna
Fotografi-Atelier.

Väl sorterad
Barnekipering

för barn i alla åldrar samt Kembels skodon.

Prima, reella varor. Billiga, bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS A|B

Fullständig Barnekipering.

74 :: 76 :: 78
DROTTNINGGATAN
STOCKHOLM

Lazarol Tand-Crème

bibehåller tänderna friska,
vita och glänsande.

Lazarol Tand-Crème

har en härlig, milt upp-
friskande smak.

Lazarol Tand-Crème

tillverkas med största om-
sorg av utsökta råvaror.

Lazarol Tand-Crème

köstar endast 75 öre för
dubbelstor tub.

**Ingen
rengöring**

blir ordentlig
utan

Röda Björn.

Verksammaste metallputspulver
i burkar à 25 öre.

växlades och följdes av tystnad. Då kom det. Den gamle skakade och tårlös snyftade han: »Han går under, min pojke. Hela veckolönen super och spelar han bort. Han skäms inte. Hela natten har han varit ute. Nyss kom han hem med en annan drummel i sällskap och nu sitter dom vid kortlapparna. Åhå, han går under.»

Med fasa blev jag vittne till sorgen. — Far skickade bort mig. Jag följdes av hans röst, som talade tröstande ord.

Smedmans bodde ej långt ifrån oss. En gammal fallfärdig kåk, på alla sidor omgiven av tobaksplantage, utom på den som vette åt gatan eller backen, vilken ledde dit, delade Smedmans med ett par andra familjer. Dit styrde jag kosan. En rankig trätrappa ledde till övre våningen. Utan att knacka öppnade jag dörren. En oförsvarligt hög tröskel gjorde att jag med ett skutt stod mitt i rummet, andfådd av den hastiga promenaden. Då först kom jag till besinning. Vad ville jag? Vid fönstret sutto två karlar. Jag dömde efter skäggstubben på den tiden. Solen sken så

vackert in på dem och de smutsiga kortlappar de hanterade. Ett par halvtömda ölflaskor hade lämnat märken överallt på bordet. Vid mitt inträde gjorde de ett uppehåll. Smedmans pojke — nte hade jag tänkt mig en karl, inte. Då stod synen med den gamle för mig och all blyghet försvann. Jag vågade mig närmare den, som jag trodde vara Smedmans pojke, och bad: »Snälla du! Kan du inte sluta upp med att spela och supa. Du går under och din far är så ledsen för din skull. Å, snälla du, kan du inte?». Min behärskningsförmåga tog slut och jag började storgråta. »Kör ut jäntan!», befälde Smedmans pojke. Som en pil var jag utom dörren. Nedkommen på gatan gret jag ut. Det var mitt minne av Smedmans pojke. Kanske jag skall tillägga att jag fick mycket snubbor för ett förkläde, som blivit illa tilltygat av jord och tårar.

Nu stod jag mitt i Sturegatans vimmel, ansikte mot ansikte med Smedmans pojke. Och så får han själv berätta: »Fröken var så'n liten flicka och kan ej minnas det. Farsan arbetade hos frökens far och jag var nog inte så litet slarvig på den tiden. Så gick far min och bad fabrikörn om bistånd. Han väntades över till oss och som han var känd för att vara lika sträng som rättvis var jag nog litet rädd fastän jag visade mig kavat. Den fruktade dagen kom. De väntade orden uteblevo. Han talade om att vi alla äro ämnade till att bli' goda. Om man själv ville göra litet till så lyckades man. Men, — det var just det som var svårast att inse. Också när han gick dunkade han mig i ryggen och sade: »Låt se att det blir karl av dig.» — Så med detsamma bytte jag inte om levnadssätt, neej, det gjorde jag inte. Men nog gjorde fabrikörens uppträdande mer verkan än om han gormat på mig, som alla dom andra. Nu kände jag igen fröken och så tyckte jag det var så roligt att få hälsa. Jag är gift nu och har en duktig hustru och ett par pojkar, som jag hoppas mycket av. Och nog har jag berättat dem om den lilla flickan, som gret så bittert för

K. E. Willebrand

**BAGERI-, KONDITORI-
OCH**

MEJERIAFFÄR

RIKS 114 29.

ALLM. 81 82

rekommenderas

**BIRKAGATAN 12,
KARLBERGSVÄGEN 86,
VÄSTMANNAGATAN 68,
GAMLA BROGATAN 25,
HANTVERKAREGATAN 30,
BERGSGATAN 3,
KUNGSOLMSGATAN 13.**

fars skull. Fröken må tro jag var nog ej så råbarkad. Det var nog mer på ytan. Ett litet oskyldigt barn har mången gång kommit i rätta ögonblicket! Gamle far fick leva några fridfulla år i mitt hem och vad han välsignade fabrikörn's minne. Det var det jag ville ha sagt.»

Än en gång lockade Smedmans pojke mig till tårar. Min far var död. Kampen för brödet var för mig mången gång svår. Så skildes jag från Smedmans pojke, efter att hava lämnat min adress. Mor kände honom ej alls och det förvånade mig att han bad om den.

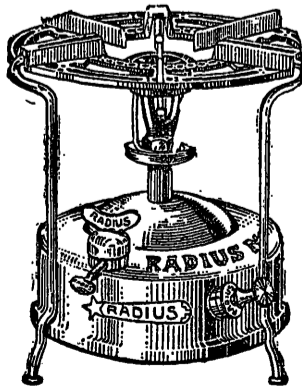
Veckor hade gått. Det kom ett brev. Stilen var mig främmande och røjde att avsändaren ej skrev ofta. Jag bröt det. Det innehöll tio kronor och följande hälsning stod präntad: »Till den lilla flickan från Smedmans pojkar.»

För dem skulle jag ej bliva annat än den lilla flickan, ty jag hade ej bett om någon adress.

Nanna Nilson.

RADIUS-KÖKET

ersätter fullkomligt gas.



Tillverkas endast av mäs-
sing emedan fotogenkök
- - av stål rosta. - -

Säljas hos alla Järn-, Bosättnings-
och Kooperativa affärer, samt hos

AKTIEBOLAGET RADIUS, STOCKHOLM.

**A. B. PHARMACIAS
SODAMINT
PASTILLER**

Välgörande vid
HALSBRÄNNA och MAGSYRA

PRIS: per rulle 25 öre, per ask 30 öre
SÄLJAS ÖVERALLT.

ALLMÄNNA SPARBANKEN

Högsta gällande ränta.

Propra sängkläder för propra hem.

Använd

Systemadrasser i Edra sängar!

Mest hygieniska, bekväma och varaktiga övermadrass. Systemadrasserna äro införda i många tusentals hem. Användas på lasarettor, sjukhem, hotell m. fl. Sista nyhet, typ »Laura», rekommenderas särskilt åt ömtåliga och sjuka, speciellt reumatiskt sjuka personer. Vid köp av Systemadrasser tillse att de bära vidstående skyddsmärke »System». Återförsäljare på alla större platser inom landet. Intygo. beskrivning sändas gratis o. franko.



Aktiebolaget Stockholms Vaddfabrik,
Liljeholmen, Stockholm.
Rikstel. 1274, 2060, 2058. St. tel. 3176, 5006.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. å Folkets Hus' C-sal.

Styrelsen.

Arbetareringens Bank

Grundad 1883

Stockholm.

Betalar högsta sparkasseränta.

Kassafack uthyras från 5 kr. pr år.

Aktiebolaget Nya Banken.

Emottager insättningar till högsta gällande ränta.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus. Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.

Åhus soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 2:dra måndagen i månaden kl. 1/2, 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb avhåller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 3.30 e. m. i Folkets Hus, rum nr 4.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal. Styrelsen.

Soc.-dem. kvinnornas centralstyrelse:

Ordf.: Fru Anna Sterky, Barnhusg. 16, 1 tr. A. T. 72 90.

Korresp. sekr.: Fru Agda Östlund, Upplandsgatan 61, 4 tr. A. T. Vasa 20 86.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 2:a måndagen i månaden kl. 8 e. m. å Bryggeriarb.-förb exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm.

Styrelsen.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

2

kronor
pr lott**LANDSTORMSLOTTERIET**

2

kronor
pr lott

Lotteriets föreståndare: Ernst Norée.

Lotteriets kontrollant: Not. i Överståhållareämb. Birger Lundberg.

HUVUDVINSTER:Egendomen Ledingehem, med åbyggnader, 87.7 tunn. - - - - Kr. **12,000**

Egendomen är synnerligen vackert belägen i Knivsta socken, Stockholms län, 6 km. från Knivsta järnvägsstation å järnvägen Uppsala—Stockholm med en sammanlagd areal 87,7 tunn., varav 27,7 tunn. är trädgård och åker, 4 tunn. äng och 56 tunn. skog och hagmark. Trädgården ligger i söderslutning och är försedd med fruktträd. Åkerjorden består dels av mylla, dels av lättjord på lerbotten. Av skogen, som på tre sidor omger egendomen består cirka 5 tunn. av utmärkt vacker ungskog, såväl barr- som lövskog. Skogens avkastning är större än gårdeus behov. 5—10 tunn. skogs- och hagmark är odlingsbar. Gården föder 3 hästar och 12 nötkreatur. Åbyggnaderna, som äro i gott stånd, bestå av boningshus och ladugård samt loge, båda under tegeltak.

OBS! Årets gröda tillfaller vinnaren!

Två presentkort å livsmedel Kr. 8,000

Vardera presentkortet gäller å 4,000 kr. Varorna få av vinnarna före den 1 jan. 1920 valfritt uttagas på följande platser, hos här nedan förtecknade firmor:

STOCKHOLM:

Sthlms Slakteri A.-B.,
A. G. Bergfalk & Co.,
Konsumentför. Stockholm.

GÖTEBORG:

Helander & Co
A. von Reis,
Hulda Sköldberg.

MALMÖ:

Fredrik Nyström,
B. Aug. Nilsson,
C. W. Süderberg.

NORRÖPING:

Aug. Eriksson & Co,
Erik Olsson,
A.-B. Pettersson & Jansson.

SUNDSVALL:

Percy F. Luck & Co,
Sundsvalls Slakteri A.-B.

Bostadslägenhet i Stockholm 9,000 med full äganderätt - Kr. 9,000

Lägenheten är belägen Rörstrandsgatan 54, samt består av 2 stora, soliga rum och kök inom rymlig tambur med el. ljus, kokgas, w. c., hiss och piskbalkong samt stora utrymmen. Tillträde den 1 okt. 1917.

K-R-I-T-bil, 4-sitsig, 25 hkr. Kr. 6,500

elegant torpedkarosseri, goda ringar, från automobilfirman Philipsson & Co, Stockholm. Ett års fritt garage samt utbildningskurs ingår i vinsten.

Bland de övriga utvalda och dyrbara vinsterna märkas en **Salongsmöbel, värd 2,475 kronor**, ävensom möbler komponerade av den framstående möbelarkitekten Henning Möller.

Lotteriets utställningslokal, Birgerjarlsgatan 6, Stockholm. Lotter å 2 kr. säljas överallt, till landsorten efter rek. utan förskottslikvid, helst å brev kort under adr.: Landstormslotteriet, Nybrog. 11, Sthlm 5, då 35 öre till porto och dragn.-lista tillkommer.